

Марозаў Аляксей Сяргевіч,
курсант 1 курса
Навуковы кіраўнік Савік С. А., кандыдат гістарычных навук, дацэнт
Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

ГЕРОІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

Анатацыя. У артыкуле распавядаецца пра ветэрана Вялікай айчыннай вайны Крываногава Фёдара Іванавіча, жыццё якога напоўнена мноствам цяжкасцяў і здзяйсненняў.

Ключавыя словы: Вялікай айчыннай вайна, Рэспубліка Беларусь, узброеныя сілы, ваенна-патрыятычныя праца.

Увядзенне. У дзяцінстве, слухаючы аб подзвігах ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, мы ўяўлялі сябе на іх месцы, марылі стаць такім жа адважным і адважным як героі Айчыны. Яны далі зразумець, што вайна – гэта не толькі страты, разбурэнні, страх, голад, смерць, але і стан, дзе ёсць месца подзвігу.

Я, курсант ваенна-тэхнічнага факультэта ў Беларускай нацыянальнай тэхнічнай універсітэце Марозаў Аляксей, пішу гэтую працу аб ветэране Вялікай Айчыннай вайны Крываножаве Фёдары Іванавічы, жыццё якога напоўнена мноствам цяжкасцяў і здзяйсненняў, але пры гэтым Фёдар Іванавіч-жыццярадасны і добры чалавек, у якога вялікая і згуртаваная сям'я. За яго спіной мноства як баявых, так і працоўных дасягненняў і ўзнагарод. Для майго роднага горада Магілёва Фёдар Іванавіч з'яўляецца знакавай асобай. Аб ім напісалі кнігу «Крылатая гвардыя», студэнты Магілёўскага дзяржуніверсітэта імя Куляшова знялі дакументальны фільм, мастак Абрамовіч Уладзімір Паўлавіч піша партрэт па замове Мінскага музея Вялікай Айчыннай вайны.

Асноўная частка. Крываногаў Фёдар Іванавіч нарадзіўся 15 лютага 1926 года ў сяле Выдрыха Шаманахінскага раёна Усходне-Казахстанскай вобласці. Бацька, Іван Давідовіч Крываногаў, працаваў коневодам. Маці, Марфа Пятроўна, займалася выхаваннем шасцярых дзяцей: Алены (1924), Фёдара (1926), Асі (1935), Зінаіды (1937), Уладзіміра (1939), Надзеі (1941) [1, с. 233].

Калі Фёдар Іванавіч скончыў 8 класаў – пачалася вайна. Бацьку прызвалі на фронт. Уся сям'я Крываногавых працавала на карысць Радзімы. Фёдара паставілі на месца бацькі, ён стаў трактарыстам. Вазіў грузы, араў і сеяў [2, с. 283].

Так Фёдар Іванавіч працаваў трактарыстам, пракормліваючы жыхароў сваёй вёскі. А разам з гэтым набліжаўся час прызыву. Фёдар марыў быць лётчыкам. У кастрычніку 1943 года прыйшла позва.

Юнака залічылі ў 2-ю Іванаўскую Вышэйшую школу штурманаў і лётчыкаў далёкай авіяцыі. На вучобу навабранцаў збірала ўся вёска. Быў кастрычнік, і ў далёкі паход хлопцы адпраўляліся з поўнымі торбамі прадуктаў і цёплых рэчаў. Паром ужо не хадзіў, дабіраліся спачатку да Шаманаіхі, потым на цягніку ехалі да Ташкента, а адтуль у туркменскае мястэчка Мары, куды эвакуіравалі Іванаўскую лётную школу. Умовы былі цяжкія нават для сібіраку. Там правучыліся месяцаў пяць, а потым, калі немцы пачалі адыходзіць, вярталіся самалётамі на ранейшае месца дыслакацыі. Скончыў вучобу ў Іванава.

У жніўні 1944 года Фёдар Крываногоў трапляе на фронт – стралком-радыстам на цяжкім бамбавіку далёкага дзеяння ІЛ-4. Баявыя задачы экіпаж выконваў пад покрывам ночы. Акрамя Фёдара, экіпаж складаўся з 3 чалавек: камандзір-лётчык – Межанін Д. М., штурман – Данільчанка П. Е., стрэлак-радыст Шаўцоў А. [2, с. 284].

Смаленск, Ліда, Шчучын, Лунінец, Дубна, Бяла-Падляска, Малашэвічы (Польшча), Свінмюндэ, Будапешт, Лейпцыг, Данцыг, Берлін, Кёнігсберг – баявы шлях Фёдара Іванавіча [2, с. 284].

За час баявых дзеянняў самалёт падбівалі двойчы. Асабліва запомніўся вылет 19 сакавіка 1945 года на порт Гданьска (тады – Данцыга). У красавіку 1945 года Фёдара Іванавіча сур'ёзна параніла двума аскепкамі ў нагу. Ад шпіталізацыі ён адмовіўся.

9 мая 1945 года экіпаж узяў курс на Лібаву, дзе заставаліся варожыя сілы, як раптам у неба ўзляцела чырвоная ракета, што азначала капітуляцыю Любавы, а следам за гэтым – перамогу. На той момант Фёдару было 19 гадоў.

Вайна скончылася. 170-ы полк перабазаваўся ў горад Быхаў, дзе Фёдар Іванавіч служыў яшчэ 10 гадоў.

У Быхаве Фёдар сустрэў сваю будучую жонку Марыю Аляксандраўну Гарбачову (1931). У шлюбе нарадзілася трое дзяцей: Уладзімір (1950 г.), Таццяна (1957), Аляксандр (1967).

У 1954 годзе з сям'ёй вярнуўся ў Казахстан. Скончыў сельгастэхнікум і Вышэйшую партыйную школу, паднімаў цаліну, быў камсамольскім і партыйным лідэрам, а таксама – галоўным аграномам гаспадаркі, памерам з сучасную Магілёўскую вобласць. У Казахстане сустрэкаўся з лідэрамі Савецкага Саюза: Л. І. Брэжневым, П. К. Панамарэнка і М. С. Хрушчовым.

У 1968 годзе жонка ўгаварыла Фёдара вярнуцца ў Быхаў, дзе быў кіраўніком саўгаса імя Ф. Смалычкова, начальнікам Быхаўскага райсельгасхарча, старшынёй Абідавіцкага сельсавета, старшынёй Быхаўскага райсавета ветэранаў. Ён унёс вельмі каштоўны ўклад у развіццё Быхаўскага раёна і ў канцы 1990-х Фёдару Іванавічу было прысвоена званне ганаровага грамадзяніна [1, с. 235].

Цяпер Фёдар жыве ў ветэранскім доме горада Магілёва. У яго вялікая і кахаючая сям'я, якая кожны дзень нараджэння збіраюць для ветэрана альбомы з фатаграфіямі, вершамі і лістамі.

Ветэран удзячны за ўвагу да яго, за клопат і падтрымку. Яго запаведзь – ні ў якім разе не дапусціць больш вайны. Ён бывалы чалавек, але не можа стрымаць слёзы, калі прыгадвае свайго бацьку, які ў 1944 годзе загінуў на фронце. На дадзены момант Фёдару Іванавічу 98 гадоў.

Заклучэнне. У 2024 годзе Беларусь адзначала 80-годдзе вызвалення ад фашысцкай агрэсіі ў Вялікай Айчыннай вайне, а ў 2025 годзе будзе адзначаць 80-годдзе Вялікай Перамогі. Гэта падзея стане сімвалам перамогі, адзінства, гераізму і самаахвяравання беларускага народа ў доўгай барацьбе за свабоду. Святкаванне 80-годдзя вызвалення Беларусі і 80 гадоў Вялікай Перамогі – гэта не толькі даніна павагі і павагі нашым прадзедам, але і напамін пра тое, што мы не забыліся іх вялікіх заслуг у здабыцці свабоды і незалежнасці нашай краіны. Адзначаючы гэтую вялікую падзею, мы выказваем шчырую падзяку ўсім тым, хто так блізка падвёў нас да вялікай перамогі над фашызмам.

І не забываемся, што абавязак кожнага беларуса, патрыёта сваёй краіны, – абараняць і адстойваць свабоду і незалежнасць сваёй краіны, заваяваныя шляхам ахвяр і пакут. Важна перадаваць памяць аб гераічным мінулым з пакалення ў пакаленне, каб будучыя пакаленні памяталі аб трагічных падзеях вайны і жахах мінулага.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Великая Отечественная война : семейные истории. – Ч. 2 / Г. Н. Беляева, М. Н. Гурин ; редкол.: Н. С. Борисенко [и др.]. – Изд. «Амелия Принт». – 2022. – 524 с.
2. Крылатая гвардия: 57-й Краснознамённой Смоленской морской ракетно-авиационной дивизии посвящается / Н. В. Левченко, М. И. Кондратенко ; редкол.: Н. В. Левченко. – Изд. В. Хурсик. – 2011. – 360 с.